

Verslag van de Winteractiviteit over barokopera's en castratzangers 9 januari 2020

Deze keer moesten de deelnemers nogal wat obstakels omzeilen om bij Cinecitta te komen. De Willem II straat was voor alle verkeer en voetgangers afgesloten. Ook bij Cinecitta waren bouwactiviteiten in bedrijf, maar in de Ristobar draaide de koffiemachine en liep de ruimte gezellig vol. We konden bijna op tijd beginnen in een volle zaal met 48 deelnemers.

Joop van Velzen, voor velen al een vertrouwd docent, is helemaal in de mood om gepassioneerd een mini-college af te steken over het fenomeen van de castratzangers vanaf de 17e eeuw tot begin 20e eeuw. Hij belooft dat hij geen bloederige beelden zal laten zien.

Castraten waren in Europa volwassen mannelijke zangers die in hun jeugd (voordat ze in de pubertijd kwamen) gecastreerd werden om hun hoge (sopraan-)stem te kunnen behouden. Het verwijderen van de testikels hield de stembanden klein, maar liet het lichaam en vooral de longen doorgroeien, waardoor goede castraten hun 'kinderstem' met grote kracht konden laten klinken. Tot zover wel bekend, maar minder was dat in de verdere groei het lichaam min of meer misvormd raakte door een gestoorde hormoonhuishouding. Zo hadden castraten vaak lange benen en een forse torso door vergroting van de longen. Als ze slaagden in de zang dan bereikten ze aanzien en welstand - het waren de ster-idolen van die tijd -, maar als de zangcarrière tegenviel dan werden ze vaak drop-out en eenzaam, want een huwelijksrelatie was niet meer voor hun weggelegd. De cultuur van castratzangers was het gevolg van een verbod van de Katholieke Kerk voor vrouwen om publiekelijk op te treden. De hoge castratzang had iets bovennatuurlijks en componisten gebruikten de stem dan ook graag in religieuze muziek alsook in de barokopera's. Jongetjes met zangtalent uit arme gezinnen, soms zelfs meerdere broertjes uit één gezin, werden 'opgeofferd' als bron van inkomsten. Nu zouden we zeggen: 'mensenhandel'. Doordat het Vaticaan in de 19e eeuw castreren verbood stierf het beroep uit en werd dit stemregister overgenomen door de falsetstem van de countertenors. Beroemde hedendaagse countertenors zijn o.a. Philippe Jaroussky, Maarten Engeltjes, Andreas Scholl.

Na een smakelijke lunch in de Ristobar kijken we naar de historisch-biografische dramafilm *Farinelli*, waarin het leven van de beroemde castratzanger Carlo Broschi (Farinelli) verbeeld wordt. De film won in 1995 de Golden Globe voor de beste Niet-engelstalige film. Detail: Jeroen Krabbé speelt in deze film de rol van componist Händel.

Onder de indruk van alles wat we gehoord en gezien hebben verlaten we de filmzaal om na te praten met een drankje in de Ristobar. Bij het afscheid nemen horen we vaak de toevoeging: 'Dank aan de organisatoren, het was weer een fijne dag.'

Verslag: Georgette Bruinsma / foto's Francis Huisman

